

Teorie demokratizace POLn4005

Přednášející: Jan Holzer (holzer@fss.muni.cz)

Asistent přednášejícího: Jan Čambora (cambora@mail.muni.cz)

Určení: akademický rok 2020-2021, podzimní semestr, úterý 12.00-13.40, magisterský stupeň, rozsah 2 hodiny týdně

Forma: veškerá výuka výhradně prostřednictvím aplikace zoom, s použitím tohoto linku:

Topic: Vyuka podzim 2020

Time: This is a recurring meeting Meet anytime

Join Zoom Meeting

<https://cesnet.zoom.us/j/99702839145?pwd=LzdwL09EbUx3UFNDbUIzYVMrVIRQdz09>

Meeting ID: 997 0283 9145

Passcode: 649406

Výstup: zkouška, 7 kreditů za povinný předmět

Anotace

Předmět je zaměřen na seznámení s teorií demokratizačních politických procesů. Jeho primárním cílem je seznámit studující se základními teoriemi fenoménu tzv. demokratizace.

S ohledem na tento záměr se předmět soustřeďuje jednak na klasickou teorii revolucí, dále na debaty o předpokladech, resp. důvodech kolapsů nedemokracií, problematiku vlastních přechodů k demokracii a konečně na spektrum modelů výstupů z těchto procesů, sahající od konsolidace demokracie přes semidemokratizaci či hybridizaci až po rekonstrukci nedemokracie. Na závěr předmětu jsou studující seznámeni se současnými trendy v pojetí demokratizace, resp. demokracie. Datová část předmětu se opírá především o realie éry tzv. třetí vlny demokratizace.

Předmět vychází mj. z prací D. Berg-Schlossera, V. Bunce, L. Diamonda, J. Grugela, Ch. Haerpfera, S. P. Huntingtona, J. J. Linze, A. Schedlera, J. Teorella, Ch. Welzela a řady dalších.

Praktické výstupy

Na konci předmětu budou studující schopni:

- porozumět tématům vztaženým k fenoménům demokratizace;
- rozlišovat mezi typy výstupů z přechodů nedemokratických režimů;
- aplikovat teorii přechodů na konkrétní režimní příklady;
- posoudit situaci konkrétního politického režimu ve vztahu k fázi jeho demokratizace.

Absolventi předmětu budou dále schopni lépe aplikovat teoretické kategorie v současných situacích a kontextech, předmět má přesah do ostatních inovovaných předmětů, praktické využití najde absolvent např. v oblasti zahraniční politiky ČR, rozvojové spolupráce, politické analýzy.

Požadavky k zakončení

(1) **Odevzdání seminární práce** ve striktním rozsahu 8-10 normostran. Téma: recenzi stat' srovnávající autorské přístupy v dvou člancích publikovaných v impaktovaných časopisech nebo v Journal of Democracy v letech 2019-2020 a pracujících s teoriemi a koncepty demokratizace.

Seminární práce (1.) shrne obsah vybraných studií, (2.) srovná je (tematicky, metodologicky, paradigmaticky) při dodržení zásad komparativní metody a (3.) zasadí do širšího kontextu debat o výzkumu demokratizačních procesů.

Výběr textů nutno e-mailově konzultovat s přednášejícím, k emailu nutno připojit pdf verze zvolených textů či linky k těmto textům.

Datum odevzdání - nejpozději úterý 24. listopadu 2020, výhradně do odevzdávání předmětu v ISu. Na později zaslané práce nebude brán zřetel a studující nebude v předmětu klasifikován/a. **Bodové hodnocení** bude oznámeno v poznámkovém bloku **do úterý 1. prosince 2020**.

V případě, že studující má povinnost tento předmět opakovat, přičemž při minulém zápisu mu byla seminární práce přijata a obodována, nemusí ji předkládat znovu. O této skutečnosti ovšem musí e-mailem informovat přednášejícího, a to nejpozději **do úterý 13. října 2020**.

(2) Zkouškový písemný test v rozsahu odpřednášených témat a zadané literatury, uskutečněný buď klasicky jako písemný test psaný za fyzické přítomnosti studujících v určené posluchárně, nebo prostřednictvím Odpovědníků v ISu (dle podmínek aktuálně definovaných vedením univerzity a fakulty) - celková zátěž: **702 stran textu anglicky a 374 stran česky**.

Celková klasifikace

Z možných 100 bodů nutno získat minimálně 60 bodů: (1.) seminární práce - maximum 40 bodů, (2.) zkouškový písemný test (struktura: 4 otázky po 5 bodech, 5 otázek po 8 bodech) - maximum 60 bodů.

Za účelem zisku potřebného (navýšení) počtu bodů lze opakovat i seminární práci, i zkouškový test (v libovolném pořadí): např. oprava seminární práce a využití prvního opravného termínu zkouškového testu tak znamenají využití dvou opravných termínů, využitím dvou opravných termínů je i využití dvojí opravy seminární práce či dvojí využití opravných termínů zkouškového testu. Hodnocení písemných příprav je definitivní, nelze je měnit.

Konzultace

Každé úterý v semestru od 10.00 do 12.00 v pracovně přednášejícího plus kdykoli jindy po předchozí e-mailové dohodě prostřednictvím aplikace zoom a výše uvedeného linku.

COVID-19

Výuka a zkoušení v předmětu budou probíhat za podmínek definovaných vedením univerzity a fakulty.

Upozornění: podvodné plnění studijních povinností

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství. Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání university i smysl studia. Podvodné plnění studijních povinností nemůže být za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování bude trestán nejpřísnější sankcí. Studentům doporučuji co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.

Program na semestr

1. Úvod do předmětu (6. října)

Úvod, organizační záležitosti předmětu.

2. Historie demokracie. První klasické demokratizační paradigma: historická sociologie, teorie revoluce a teorie tříd (13. října)

Historický původ demokracie. Typologie příčin/determinantů demokratizačních procesů, základní otázky výzkumu demokratizace.

Historicko-sociologické klasické (Comte, Spencer, Marx, Sorokin, Toynbee) i současné teorie revolucí (Malia, Tilly). Societální interpretace: teorie tříd, sociálních determinant a masových mobilizací.

Texty k nastudování:

Berg-Schlosser, D.: *Introduction*, in Berg-Schlosser, D. (ed.): *Democratization. The State of Art*, Barbara Budrich Publishers, Opladen and Farmington Hills 2007, pp. 15-30. **16 stran anglicky**

Berg-Schlosser, D.: *Long Waves and Conjunctions of Democratization*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 41-54. **14 stran anglicky**

Grugel, J.: *Democratization. A Critical Introduction*, Palgrave, Macmillan Press 2002, pp. 32-45 a 51-56. **20 stran anglicky**

Huntington, S. P.: *Třetí vlna. Demokratizace na sklonku dvacátého století*, Brno, CDK 2008, s. 9-201. **193 stran česky**

Malia, M.: *Lokomotivy dějin. Revoluce a utváření moderního světa*, Brno, CDK 2009, s. 377-416. **40 stran česky**

Teorell, J.: *Determinants of Democratization. Explaining Regime Change in the World, 1972-2006*, Cambridge, Cambridge UP 2010, pp. 16-28 a 100-116. **30 stran anglicky**

Welzel, Ch.: *Theories of Democratization*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 74-90. **17 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Friedrich, C. J. (ed.): *Revolution*, New York, Nomos VIII. 1966.

Krejčí, J.: *Dějiny a revoluce*. Praha, Naše vojsko 1992.

Krejčí, J.: *Postižitelné proudy dějin. Civilizace a sociální formace, struktury a procesy, kultura a politika, revoluce a renesance, náboženství, národy a státy*. Praha, SLON 2002.

Tilly, Ch.: *European Revolutions, 1492-1992*, Oxford 1993.

3. Druhé klasické demokratizační paradigma: modernizační teorie (20. října)

Modernizace a demokratizace. Socioekonomická interpretace demokratizace.

Texty k nastudování:

Grugel, J.: *Democratization. A critical Introduction*, Palgr ave, Macmillan Press 2002, pp. 46-51. **6 stran anglicky**

Lipset, S. M.: *Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy*. American Political Science Review, Vol. 53, No 1, March 1959, pp. 69-105. **47 stran anglicky**

Teorell, J.: *Determinants of Democratization. Explaining Regime Change in the World, 1972-2006*, Cambridge, Cambridge UP 2010, pp. 54-76. **23 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Moore, Barrington: *Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World*. Boston, MA: Beacon Press 1966, pp. xi-xxv, kap. 1-2, 7-9, Epilogue.

Przeworski, A. - Alvarez, M. E. - Cheibub, J. A. – Limongi, F.: *Democracy and Development: Political Institutions and Well-Being in the World, 1950-1990*. New York, Cambridge UP 2000.

4. Teorie tranzice (27. října)

Typologie ukončení nedemokratických režimů a modelů přechodu (Linz - Stepan, Karl - Schmitter, O'Donnell, Share). Etapizace tranzice (Rustow, Przeworski). Dopad typu původního režimu na způsob tranzice (Linz - Stepan).

Texty k nastudování:

Brooker, P.: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*, Houndmills, Basingstoke Hampshire, Macmillan Press 2000, s. 188-225. **38 stran anglicky**

Carothers, T.: *The End of the Transitions Paradigm*, Journal of Democracy, Vol. 13, No 1, 2002, pp. 5-21. **17 stran anglicky**

Grugel, J.: *Democratization. A critical Introduction*, Palgrave, Macmillan Press 2002, pp. 56-64. **9 stran anglicky**

Doporučené texty:

Kitschelt, H.: *Political Regime Change: Structure and Process-Driven Explanations?*, American Political Science Review, Vol. 86, No 4, 1992, pp. 1028-1034.

Linz, J. J. - Stepan, A.: *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*, Baltimore, Johns Hopkins UP 1996, pp. 55-83.

O'Donnell, G. - Schmitter, P. C.: *Transitions from Authoritarian Rules. Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*, Baltimore and London, Johns Hopkins UP 1986.

5. Teorie demokratické konsolidace (3. listopadu)

Teorie a metodologie procesu konsolidace, teorie tzv. trojího přechodu, etapy konsolidace (Beyme, Merkel), indikace konsolidace, ekonomické předpoklady konsolidace, role elit. Debata o postkomunistické konsolidaci.

Texty k nastudování:

Berg-Schlosser, D. (ed.): *Democratization. The State of Art*, Barbara Budrich Publishers, Opladen and Farmington Hills 2007, s. 69-95. **27 stran anglicky**

Huntington, S. P.: *Třetí vlna. Demokratizace na sklonku dvacátého století*, Brno, CDK 2008, s. 203-268. **66 stran česky**

Doporučená literatura:

Beyme, K. von: *Osteuropaforschung nach dem Systemwechsel. Der Paradigmawandel der „Transitologie“*, Osteuropa, No 3, 1999, s. 285-304.

Przeworski, A. - Alvarez, M. E. - Cheihub, J. A. - Limongi, F.: *Democracy and Development: Political Institutions and Well-Being in the World*, New York, Cambridge UP 2000, s. 13-77.

6. Teorie semidemokratických a hybridních režimů (10. listopadu)

Klasické teorie semidemokratických režimů, tzv. demokracie s adjektivy. Debata o konceptu hybridních režimů, jeho předpokladech a limitech.

Texty k nastudování:

Diamond, L.: *Thinking about Hybrid Regimes*, Journal of Democracy, Vol 13, č. 2, 2002, pp. 20-35. **16 stran anglicky**

Fish, M. S. - Wittenberg, J.: *Failed Democratization*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 249-265. **17 stran anglicky**

Holzer, J. - Balík, S.: *Postkomunistické nedemokratické režimy*, Brno, CDK 2007, s. 13-87. **75 stran česky**

Levitsky, S. - Way, L. A.: *The Rise of Competitive Authoritarianism*, Journal of Democracy, Vol 13, No 2, 2002, April, pp. 51-65. **15 stran anglicky**

O'Donnell, G.: *Delegative Democracy*, Journal of Democracy, Vol 5, No 1, 1994, January, pp. 55-69. **15 stran anglicky**

Schedler, A.: *The Menu of Manipulation*, Journal of Democracy, Vol 13, No 2, April 2002, pp. 36-50. **15 stran anglicky**

Zakaria, F.: *The Rise of Illiberal Democracy*, Foreign Affairs, Vol 76, No 6, 1997, November/December, pp. 22-43. **22 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Brooker, P.: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*, Houndmills, Basingstoke Hampshire, Macmillan Press 2000, pp. 226-255.

Collier, D. - Levitsky, S.: *Democracy „With Adjectives“: Conceptual Innovation in Comparative Research*, Kellogg Institute Working Paper, No 230, August 1996.

7. Čtecí týden (17. listopadu)

8. Demokratizace: mezinárodní kontext, globalizace a lidská práva (24. listopadu)

Mezinárodní kontext demokratizace, otázka exportu demokracie, „democracy promotion“ strategie, „neighbor diffusion“. Globální „policy“ podpory demokracie.

Lidsko-právní instrumenty a demokracie. UDHR, ICCPR, ECHR, Charta základních práv EU. Mezinárodní tlak a lidskoprávní kondicionalita.

Spojení demokracie a lidských práv (Huntington, Dworkin, Habermas, Rawls, Shestack, Donnelly, Cohen, Gilibert) a jeho problémy (Koskenniemi, Kennedy).

Texty k nastudování:

Beissinger, M. R.: *Promotion Democracy: Is Exporting Revolution a Constructive Strategy?*, Dissent, Winter, Vol. 53, No 1, 2006, pp. 18-24. **7 stran anglicky**

Gilibert, P.: *Is there a Human Right to Democracy? A Response to Joshua Cohen*, Revista Latinoamericana de Filosofía Política, Vol. 1, No. 2, 2012, pp. 1-37. **33 stran anglicky**

Grugel, J.: *Democratization. A Critical Introduction*, Palgrave, Macmillan Press 2002, pp. 116-139. **24 stran anglicky**

Koskenniemi, M.: *The Effect of Rights on Political Culture*, in Alston, P. (ed.): *The EU and Human Rights*, New York: Oxford UP 1999, pp. 100-116. **17 stran anglicky**

Shestack, J. J.: *The Philosophic Foundations of Human Rights*, Human Rights Quarterly, Vol. 20, No. 2, 1998, pp. 201-234. **34 stran anglicky**

Walker, S.: *The Contingent Nature of Democracy Promotion*. Political Studies Review, 2015: 13, pp. 2-10. **8 stran anglicky**

Yilmaz, H.: *The International Context*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 92-106. **15 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Hurrell, A.: *On Global Order*, Oxford: Oxford UP 2007, pp. 143-165.

Schneider, C.: *The Constitution Protection of Human Rights in Dworkin's and Habermas Theories of Democracy*, UCL Jurisprudence Review 2000.

Wetzel, A. - Orbie, J.: *The EU's Promotion of External Democracy: In search of the plot*, CEPS Policy Brief No. 281, 13 September 2012.

http://www.eu-ipods.ugent.be/media/4928/2012-09-13_CEPS-Policy-Brief.pdf.

9. Barevné revoluce a tzv. arabské jaro (1. prosince)

Pokusy o demokratizaci ve 21. století.

Texty k nastudování:

Bunce, V. - Wolchik, S. L. (2006): *International diffusion and post communist electoral revolutions*, Communist and Post-Communist Studies, Vol. 39, No 3, pp. 283-304. **22 stran anglicky**

D'Anieri, P.: *Explaining the success and failure of post-communist revolutions*, Communist and Post-Communist Studies, 2006, Vol. 39. No 3, pp. 331-350. **20 stran anglicky**

McFaul, M.: *Transition from postcommunism*, Journal of Democracy, 2005, Vol. 16, No 3, pp. 5-19. **15 stran anglicky**

Stepan, A. - Linz, J. J.: *Democratization Theory and the „Arab Spring“*. Journal of Democracy. 2013, Vol. 24, pp. 15-30. **16 stran anglicky**

10. Demokratizace a volby (8. prosince)

Volby v kontextu teorie demokracie (Schumpeter, Dahl). Vztah voleb a demokracie a třetí vlna demokratizace. Kritika výsadní pozice voleb v procesu demokratizace (Carothers ad.). Institut voleb jako prostředek legitimizace režimů s demokratickým deficitem (Schedler). Snaha o obrození pozice voleb v procesu demokratizace (Lindberg).

Texty k nastudování:

Elklit, J.: *Electoral institutional change and democratization: You can lead a horse to water, but you can't make it drink*, Democratization, Vol. 6, No. 4, 1999, pp. 28-51. **24 stran anglicky**

Lindberg, S.: *The Surprising Significance Of African Elections*, Journal of Democracy, Vol 17, No 1, January 2006, pp. 139-151. **13 stran anglicky**

Schedler, A.: *The Nested Game of Democratization by Elections*, International Political Science Review, Vol 23, No 1, 2002, pp. 103-122. **20 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Bogaards, M.: *Electoral Systems and Institutional Design in New Democracies*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 219-233.

Herron, E. S.: *Elections and democracy After Communism?*, Palgrave, Macmillan Press 2009.

Lindberg, S. I. (ed.): *Democratization by Elections*. Baltimore, The Johns Hopkins UP 2009.

Reilly, B.: *Democracy in Divided Societies*. Cambridge, Cambridge UP 2004.

Schedler, A. (ed.): *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. London, Lynne Rienner Publisher 2006.

11. Tzv. de-demokratizace a současná krize/recese liberální demokracie: aktuální diskuse (15. prosince)

Koncept a praxe tzv. liberální demokracie, jeho současná krize, její příčiny a navrhované způsoby řešení.

Texty k nastudování:

Diamond, L.: *Facing Up to the Democratic Recession*. Journal of Democracy. Vol. 26, No. 1, 2015, pp. 141-155. **15 stran anglicky**

Levitsky, S. - Way, L.: *The Myth of Democratic Recession*. Journal of Democracy. Vol. 26, No. 1, 2015, pp. 45-58. **14 stran anglicky**

Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch.: *Conclusions and Outlook: The Future of Democratization*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford: Oxford UP 2009, pp. 377-385. **9 stran anglicky**

Linz, J. J.: *Some Thoughts on the Victory and Future of Democracy*, in Berg-Schlosser, D. (ed.): *Democratization. The State of Art*, Opladen and Farmington Hills: Barbara Budrich Publishers 2007, pp. 133-150. **18 stran anglicky**

Schmitter, P. - Karl, T. L.: *What Democracy Is...And Is Not*, Journal of Democracy, Vol. 2, No 3, 1991, pp. 75-88. **14 stran anglicky**

Doporučená literatura:

Levitsky, S – Ziblatt, M.: *How Democracies Die*, Random House 2018.

Snyder, T.: *On Tyranny*, Yale Law School 2016.

12. Současné trendy ve výzkumu demokratizace – seminář (5. ledna)

Problém minimálních a maximálních standardů definování demokracií a nedemokracií. Areálová vs. komparativní studia. Optimismus a skepse, limity a možnosti demokratizační analýzy.

Doporučená literatura:

Bunce, V.: *Should Transitologists be Grounded*, Slavic Review, Vol 54, No 1, 1995, pp. 109-127. **19 stran anglicky**

Holzer, J.: *Nedemokratické režimy a demokratizace*. In Holzer, J. – Molek, P. a kol.: *Demokratizace a lidská práva-. Středoevropské pohledy*, Praha: SLON 2013, s. 32-49.

Mource, C.: *Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism*, Political Science Series No 72, Institute of Advanced Studies, Vienna 2000.

Pickel, A.: *Transformation Theory: Scientific, or Political*, Communist and Post-Communist Studies, Vol 35, 2002, pp. 105-114.

Plattner, M. F.: *The End of the Transitions Era?*, Journal of Democracy, Vol. 25, No 3, 2014, pp. 5-16.

Sartori, G.: *Teória demokracie*, Bratislava: Archa 1993, s. 183-187.

Schmitter, P. - Karl, T. L.: *The Conceptual Travels of Transitologists and Considologists: How Far to the East Should They Attempt to Go?*, Slavic Review, No 1, 1994, pp. 173-185.

13. Závěr – první termín písemného zkouškového testu (12. ledna)

Další zkouškové termíny budou vypsány v ISu nejpozději 15. prosince 2020.